

Kommunledningsförvaltningen

Mathias Gruvris

mathias.gruvris@boden.se

Regeringskansliet

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ert dnr KN2025/00748 samt

KN2025/00567

Yttrande, Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet (SOU 2025:22)

Bodens kommun väljer att yttra sig endast avseende den del som avser reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Detta då övriga delar av utredningen inte bedöms påverka kommunen i nämnvärd utsträckning.

Beskrivning av ärendet

Utredningsuppdraget har bl.a. bestått i att överväga om de nuvarande reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet bör ändras. Vid sidan om förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning finns i konkurrenslagen särskilda bestämmelser som gäller när staten, en kommun eller en region bedriver säljverksamhet, alltså säljer varor eller tjänster direkt till konsumenter eller företag. Utredningens uppgift har varit att analysera hur bestämmelserna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet skulle kunna utformas på ett mer ändamålsenligt sätt för att motverka konkurrensbegränsande beteenden av offentliga aktörer på lokala marknader, liksom att analysera om verksamhetsförbud bör kunna meddelas även mot statliga aktörer.

Bodens kommuns sammanfattande ställningstaganden

- Utredningens lagförslag borde ta hänsyn till lokala och regionala skillnader i marknadsstrukturer för att minimera risken för bortfall av nödvändig service.
- Utredningens förslag att lägga bevisbördan på offentliga aktörer att påvisa att verksamheten är försvarbar ur allmän synpunkt avstyrks.
- Bodens kommun avstyrker förslaget om införande av en marknadsstörningsavgift. Möjlighet att ta ut marknadsstörningsavgift fem år efter att verksamheten upphört bör inte införas.
- Enligt Bodens kommun bör Konkurrensverket ges möjlighet att utfärda förelägganden eller förbud innan en marknadsstörningsavgift får tas ut.

- En utredning bör göras hur en offentlig aktör kan samverka med näringslivet utan att riskera lagöverträdelser, exempelvis genom, offentlig-privata partnerskap och innovationsplattformar.
- Förslagen om särredovisning och utvärdering medför en administrativ börda för kommunerna som borde täckas genom finansieringsprincipen.

Allmänna synpunkter

Enligt Bodens kommun ska offentlig verksamhet inte snedvrida konkurrensen. När kommunala företag och andra offentliga aktörer konkurrerar på orättvisa villkor behöver det hanteras. Men förslagen i betänkandet "Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet" går längre än nödvändigt för att uppnå sund konkurrens.

Förbud mot otillbörlig säljverksamhet (6.6.2)

Genom förslaget om förbud mot offentlig säljverksamhet och dess utformning räcker det med att privata aktörer potentiellt skulle kunna konkurrera med säljverksamheten. Tillämpningen kan i denna del bli missvisande i kommuner där konkurrens saknas och kommer att saknas.

Genom förslaget åläggs kommunerna en bevisbörda för att verksamheten är laglig i konkurrenshänseende trots att konkurrens saknas. Beviskravet oäktsamhet är i detta sammanhang för lågt ställt. Detta kan medföra att kommuner inte vill ta risken att bedriva verksamhet trots att privata alternativ saknas. Detta kan även leda till ett bortfall av samhällsnyttig service. Kommunen åläggs en stor bevisbörda i denna del. Mindre kommuner kan sakna resurser och kompetenser att utreda huruvida en verksamhet kan godtas ur konkurrenshänseende. Detta kan medföra att kommuner kan komma att avstå från verksamheter som i egentlig mening är godtagbara ur konkurrenshänseende eftersom det finns en risk för påförande av sanktionsavgift. Det finns en hel del verksamheter som är godtagbara enligt regler i kommunallagen men som nu blir svårbedömda ur konkurrenssynpunkt. Kommunen är exempelvis verksam på områden inom vård och omsorg samt arbetsmarknad där det även finns privata aktörer. Det finns även kommunal verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret, exempelvis telekommunikation, där en privat aktör potentiellt kan agera. Det är viktigt att sådan verksamhet inte påverkas negativt genom förslaget.

Utredningen klargör inte huruvida den föreslagna marknadsstörningsavgiften även omfattar bolag där kommuner endast har ett minoritetsägarande. Det är inte heller ovanligt att kommuner engagerar sig med begränsat inflytande i projekt av stor betydelse för både samhällsutveckling och näringsliv, där kommunernas begränsade delaktighet kan vara avgörande för projektets genomförande. Bodens kommun ser därför en risk att förslaget leder till att kommuner avstår från att delta i fler strategiskt viktiga initiativ än vad som är önskvärt. Detta kan i sin tur hämma kreativitet och förmåga att nyttja utvecklingsmöjligheter i samarbete med näringsliv och civilsamhälle.

Utvärdering och särredovisning (6.6.4 och 6.6.5)

Att utvärdera och särredovisa intäkter och kostnader kan i grunden bidra till ökad transparens. Samtidigt utgör detta en administrativ pålaga som tar resurser i anspråk. Kommunens redovisning omfattar redan vissa mindre verksamheter men inte på sådan detaljnivå. Exempelvis uppstår svårigheter utifrån att redovisa övergripande kostnader på rätt och likartat sätt utifrån exempelvis stödfunktioner. Det behövs därför tydliga och konkreta föreskrifter för att kommunen ska göra rätt i denna del. Redovisningskraven skiljer sig även avsevärt åt mellan en balansräkning som omfattar tillgångar, skulder och lager eller resultaträkning som redovisar intäkter och kostnader. Omfattningen av det som ska särredovisas bör inte utökas att även avse tillgångar och skulder då ett sådant krav skulle vara än mer resurskrävande.

Regelverket måste vara praktiskt tillämpbart. Genom kravet på särredovisning och utvärdering uppstår dessutom ökade kostnader för kommunerna som borde kompenseras enligt finansieringsprincipen.

Marknadsstörningsavgift (6.6.10)

Bodens kommun avstyrker införande av en marknadsstörningsavgift. För det fall en marknadsstörningsavgift införs anser kommunen att det i vart fall inte borde få påföras avgift utan att kommunen givits möjlighet att vidta rättelse. Konkurrensverket kan dock ges en möjlighet att utfärda förelägganden eller förbud gentemot en kommun för en bedriven verksamhet. Först om en kommun inte rättar sig efter sådant påfört föreläggande eller förbud kan en marknadsstörningsavgift påföras. Detta ger kommunen möjlighet att inom skälig tid avveckla en verksamhet som Konkurrensverket inte anser godtagbar ur konkurrenssynpunkt. Ett sådant föreläggande eller förbud bör få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. En annan ordning riskerar att medföra att kommuner inte vill riskera att bedriva en verksamhet där rättsläget är oklart. Av samma skäl bör det inte vara tillåtet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelser som ägt rum flera år bakåt i tiden. En verksamhet som bedöms godtagbar ur allmän synpunkt ett visst år kan bedömas på annat sätt några år senare. Kommunen utsätts genom förfarandet för betydande bevissvårigheter. En marknadsstörningsavgift i kombination med att bevisbördan för verksamhetens tillåtlighet åläggs kommunerna en alltför långtgående avskräckande effekt. Utöver avgiften tillkommer betydande omställningskostnader i samband med avveckling av verksamheten i fråga och eventuella anpassningar eller investeringar som har gjorts i lokaler. Den föreslagna avgiften är under alla omständigheter för hög.

Kommunstyrelsens presidiums synpunkter

Bodens kommun lämnar yttrande enligt ovan. Beslutet har behandlats av kommunstyrelsens presidium den 9 juni 2025.

Bodens kommun

Sead Maglic, Kommunstyrelsens vice ordförande

Undertecknat av följande personer

Sead Maglic

Datum:

2025-06-16 13:04:26

Underskriftstjänst:

Ciceron SendSign

© twoday

Dokumentet är signerat av Ciceron DoÄ

Organisation

Organisation: Bodens kommun

Organisationsnr: 212000-2767

E-post: kommunen@boden.se

Hemsida: www.boden.se